

СУЧАСНИЙ СТАН АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Статтю присвячено дослідженню механізмів державного регулювання земельних правовідносин, в структурі яких, окрім основних економічних, провідне місце посідає адміністративно-організаційний. Визначається роль і значення адміністративно-правового регулювання земельних правовідносин як передумови забезпечення законності та правопорядку в галузі використання й охорони земель. Доводиться, що зміст адміністративно-правового регулювання земельних правовідносин розкривається в процесі здійснення завдань та функцій щодо управління земельним фондом з боку уповноважених суб'єктів владних повноважень.

Ключові слова: земельні відносини; адміністративно-правове регулювання; державне управління; державне регулювання; державний контроль; державна земельна політика.

Статья посвящена исследованию механизмов государственного регулирования земельных правоотношений, в структуре которых, помимо основных экономических, ведущее место занимает административно-организационный. Определяется роль и значение административно-правового регулирования земельных правоотношений как предпосылки обеспечения законности и правопорядка в области использования и охраны земель. Доказывается, что содержание административно-правового регулирования земельных правоотношений раскрывается в процессе осуществления задач и функций по управлению земельным фондом со стороны уполномоченных субъектов властных полномочий.

Ключевые слова: земельные отношения; административно-правовое регулирование; государственное управление; государственное регулирование; государственный контроль; государственная земельная политика.

The article is devoted to the research of mechanisms of state regulation of land legal relations, in the structure of which, besides the main economic ones, the leading place is occupied by the administrative and organizational one. The role and importance of administrative and legal regulation of land legal relations as prerequisites for ensuring law and order in the field of land use and protection is defined. It is proved that the content of administrative and legal regulation of land legal relations is disclosed in the process of carrying out tasks and functions for managing the land fund by authorized subjects of power.

Key words: land relations; legal relationship; public administration; state regulation; state control; state land policy.

Постановка проблеми. Без перебільшення, земля як ключовий елемент національного багатства, основний ресурс у сільськогосподарському виробництві і основа людського існування завжди наділяється важливим значенням у процесі економічного розвитку суспільства та держави. Від послідовності розв'язання наявних проблем у сфері використання і розподілу земельних ресурсів, як у теоретичному, так і практичному аспектах, напряму залежить майбутній стан фінансового, екологічного і соціального зростання та добробуту населення та держави.

Зазначимо, що у Стратегії економічного розвитку України до 2020 року земельну реформу віднесено до вектора розвитку нашої держави [1], у процесі якої вже зараз можна спостерігати формування якісно нових видів земельних правовідносин, які впливають на «працездат-

© ДАУГУЛЬ В.Я. – начальник юридичного управління (Головне управління Держгеокадастру у Харківській області)

ність» економіки і соціальної сфери країни. Наприклад, В.Д. Швець відмічає, що проведення земельної реформи створило умови для підвищення участі органів державної влади в земельних правовідносинах, розвитку нових форм господарювання у сільському господарстві, земельного ринку, підвищення ефективності землеробства й управління земельними ресурсами, захисту прав власників землі. Проте, постійний розвиток суспільних відносин диктує необхідність змін форм і методів цієї діяльності [2, с. 122]. Отже, не виникає жодного сумніву в тому, що нинішній стан земельних відносин є результатом втілення в життя заходів земельної реформи в Україні, пріоритетною задачею якої є формування конкретного власника і користувача землі, побудова оновлених за змістом і характером земельних відносин. Очевидно, що результатом реформування відносин власності на землю має стати створення умов для раціонального її використання і належної охорони.

Реалії сьогодення також свідчать про розпорошеність земельних правових норм у різних за юридичною силою законодавчих актах, часта зміна їх редакцій, несистемне та неузгоджене їх розроблення. Все це безпосередньо позначається на розвитку земельних відносин, зокрема залишаються нормативно не впорядкованими численні питання у сфері управління земельними ресурсами. На такі саме «уразливі», «слабкі» місця земельного законодавства вказується на сторінках спеціальної правничої літератури, підкреслюючи, що воно залишається неповним і суперечливим, а сам процес його формування, з одного боку, підтверджує відсутність стратегії розвитку земельних відносин, з іншого – свідчить про непослідовність державної земельної політики [3, с. 6]. Актуальною по цей час залишається теза викладена О. Ю. Дроздом з приводу того, що сфера земельних відносин, перебуваючи під державно-правовим впливом, вимагає вдосконалення засобів адміністративно-правового регулювання зазначених відносин, насамперед, засобами адміністративного права [4, с. 88].

Аналіз останніх досліджень. Проблематика державного регулювання та державного управління у сфері земельних відносин висвітлюється як вченими-економістами, так і дослідниками, які працюють в окремих правових галузях (праці С. Ю. Булигіна, І. К. Бистрякова, Д. С. Добряка, Б. М. Данилишина, Л. Я. Новаковського, А. Я. Сохничя, Ч. Н. Азімова, О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, К. І. Кучерука, І. М. Кучеренка, В. І. Андрейцева, С. В. Разметаєва, А. Д. Юрченка, О. Ф. Андрійка, О. М. Бандурки, О. В. Джафарової, Н. І. Красюка, А. А. Матвієця, О. С. Мірошніченка, В. В. Пахомова та інших). Незважаючи на глибоку теоретичну й методологічну розробку цих питань, деякі аспекти, зокрема, що стосується визначення та з'ясування особливостей адміністративно-правового регулювання земельних відносин залишаються маловивченими і тому вимагають подальшого дослідження.

Мета статті полягає у визначенні особливостей адміністративно-правового регулювання земельних відносин, що вимагає з'ясування меж впливу держави в особі уповноважених органів на розвиток відносин у сфері землекористування, встановлення ролі та значення державного регулювання земельних правовідносин як передумови забезпечення законності та правопорядку в галузі використання та охорони земель.

Виклад основного матеріалу. Одразу відмітимо, що на законодавчому рівні категорія «земельні відносини» закріплена у систематизованому законодавчому акті, що регулює право власності та інші невід'ємні права на землю, гарантії таких прав, їх обмеження, місце і роль органів державної влади та органів місцевого самоврядування у впорядкуванні земельних відносин. Так, у ч. 1 ст. 2 Земельного кодексу України під земельними відносинами розуміються «суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження землею». У ч. 2 цієї ж статті вказано, що суб'єктами земельних відносин можуть бути громадяни, юридичні особи, органи місцевого самоврядування та органи державної влади. Між іншим, у ч. 3 ст. 2 законодавцем роз'яснено, що об'єктами земельних відносин є землі в межах території України, земельні ділянки й права на них, у тому числі на земельні частки (паї) [5]. З приводу змісту ч. 1 даної законодавчої формули науковці неодноразово наголошували на її недосконалості та внутрішньо змістовній обмеженості, вказуючи, що вона містить занадто вузьке коло суспільних відносин, які виникають у зазначеній сфері, зокрема, залишає поза увагою інші види відносин (наприклад, пов'язані з охороною та відтворенням земель, застосуванням юридичної відповідальності за земельні правопорушення, раціональним користуванням тощо).

Так, В. І. Андрейцев пояснює, що у формулі «земельні відносини – це суспільні відносини...» використано простий, тавтологічний прийом визначення відносин через відносини, хоча зрозуміло, що як істотну первинну ознаку відносин доцільно б використати відповідні правові зв'язки між суб'єктами щодо земель або земельних ділянок, які й породжують

виникнення земельних правовідносин і визначають їхній правовий характер та особливості реалізації в реальному житті. Ігнорування елементарних правил формальної логіки в зазначеній правовій формулі і призвело до обмеження змісту останнього, а отже, і створило формально-юридичні складнощі щодо розуміння її практичного застосування [6, с. 47–48]. Із зазначеною позицією науковця важко не погодитися, адже дійсно ч. 1 ст. 2 Земельного Кодексу України не віддзеркалює всіх особливостей даного різновиду правових відносин з позиції їх структурної елементної будови (змісту, об'єкту та суб'єктів), так і підстав виникнення, зміни та припинення.

У продовження сказаного слід додати, що правова природа поняття «земельні відносини» безпосередньо пов'язана зі становленням квінтесенції та визначенням предмета земельного права – комплексної галузі права, (основу якої складають норми цивільного права, органічно пов'язані з нормами адміністративного та екологічного права), яка регулює даний вид відносин з приводу екологічно збалансованого користування, відтворення та охорони земель з метою забезпечення нормального екологічного стану в країні [7, с. 12]; зокрема з метою створення, закріплення та вдосконалення ефективного земельного ладу країни, заснованого на рівноправності різних форм власності на землю, який забезпечує раціональне використання, відтворення та охорону земель, розвиток різних форм господарювання на землі, реалізацію й захист земельних прав громадян та їх об'єднань [8, с. 112]. Зазначене свідчить, що земельні відносини можуть зараховувати до себе численні види вольових суспільних відносин, що виникають з приводу володіння, раціонального, ощадливого та ефективного використання земель, а також пов'язані з їх розпорядженням, управлінням та охороною. Тим самим, за своїм змістом категорія «земельні відносини» окреслює значний обсяг різновекторних питань, а саме як економічного, так і юридичного характеру.

Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 р., вказано, що сталий соціально-економічний розвиток будь-якої країни передбачає таке функціонування її господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва [9]. У цьому аспекті законодавець переконливо вказує на органічну цілісність державних і приватних інтересів, оскільки в отриманні корисного результату зацікавлені рівною мірою усі суб'єкти суспільних правовідносин.

Безсумнівно, унікальна цінність землі, її важливість для розвитку суспільства і держави зумовлює той факт, що вона, як об'єкт правового регулювання виконує потрібну роль: в екологічному розумінні – це природний об'єкт, складова частина природного середовища, що взаємодіє з іншими об'єктами природи – лісами, надрами, водами, а в широкому розумінні – охоплює всі природні ресурси; з економічного погляду, земля – об'єкт господарської та іншої діяльності, є основним засобом виробництва в сільському і лісовому господарстві, а також виконує роль територіально-просторового базису для розміщення будинків, будівель, споруд та інших об'єктів [10, с. 62–63].

Про факт того, що земля як об'єкт земельних відносин знаходиться під охороною держави і виконує одразу декілька корисних функцій для суспільства, вказує В. В. Носік. Зокрема дослідник під «землею в юридичному значенні» розуміє розташований над надрами, територіально обмежений кордонами України, цілісний, нерухомий поверхневий шар земної кори, який є основою ландшафту та просторовим базисом для гармонійного розподілу місць розселення, діяльності людей, об'єктів природно-заповідного фонду з урахуванням економічних, соціальних, екологічних та інших інтересів суспільства, належить народу на праві абсолютної власності та складає частину національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави [11, с. 496]. Таке визначення свідчить про те, що земля, передусім, як неповторний компонент природного середовища, являє собою самостійний господарський об'єкт, який характеризується безліччю багатогранних властивостей, внаслідок чого перебуває у сфері вивчення й дослідження різних правових галузей.

У Законі України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 р. термін «земля» визначається як поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом з нею (ст. 1). При цьому об'єктом особливої охорони держави законодавець визначає всі землі в межах території України (ст. 2) [12].

Закон України від 25 червня 1991 р. «Про охорону навколишнього природного середовища», зокрема ч. 1 ст. 5, вказує, що державній охороні і регулюванню використання на території України підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в економіці в даний період (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси [13]. Про земельні відносини як про відносини з приводу охорони земель пише у своїй монографії Л. М. Бойко. На його думку, охорона земель має забезпечувати їх раціональне використання, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, інших корисних властивостей землі, збереження екологічних функцій ґрунтового покриву та охорони довкілля [14, с. 22].

Достатньо виваженою виглядає позиція О. В. Ходаківської, яка пропонує під земельними відносинами розуміти результат тривалого суспільного розвитку щодо використання та охорони земель, форм власності і господарювання на ній, пріоритетних способів облаштування території та її землеустрою, що характеризуються національними, соціальними, економічними та іншими особливостями реалізації функцій землі як унікального природного ресурсу, засобу виробництва, об'єкта нерухомості, основного засобу сільськогосподарського виробництва [15, с. 30]. Такий підхід віддзеркалює особливості функціональної спрямованості землі, реалізація якої дозволяє задовольнити інтереси кожного індивіда суспільства і одночасно впливати на ефективний розвиток економічної сфери країни.

На таку ознаку землі як її багатофункціональність також вказує О. Ю. Дрозд. Так, учений відмічає, що екологічна функція проявляється в тому, що земля є найважливішою складовою частиною навколишнього природного середовища необхідного для існування людини; соціальна – що земля є просторовою базою для проживання населення та розташування різноманітних об'єктів; економічна – що земля є засобом виробництва в різних галузях господарювання; політична – що земля є просторовою межею державної влади та матеріальною основою її суверенітету; юридична – що земля є об'єктом правовідносин [16, с. 33]. Пріоритетність окреслених функцій землі обумовлена їх роллю та значенням у забезпеченні безпечних та комфортних умов життєдіяльності суспільства, що вимагає збалансованих правових механізмів, які гарантуватимуть достатній життєвий рівень людині, реалізуючи, передусім, право власності на землю. Назване право має свій зміст, що зводиться до єдності трьох правомочностей – володіння, користування і розпорядження. Завдяки своєму поліфункціональному призначенню, правове регулювання відносин, що виникають в процесі реалізації зазначених функцій, здійснюється різними галузями права, в тому числі й адміністративним. Отже, земельні правовідносини вимагають комплексного правового регулювання без применшення ролі земельного права – єдиної галузі права, яка об'єднує всі суспільні відносини, що виникають із приводу землі, та регулює їх в єдності та взаємозв'язку [16, с. 34].

Державне управління соціально-економічним розвитком країни здійснюється у ході діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин, зокрема такої, що спрямована на ощадливе використання землі та її охорону у напрямі економічного стимулювання землевласників та надання коштів на заходи по підвищенню продуктивності земельних ділянок, гарантування екологічної безпеки населення і створення необхідних умов для господарської діяльності громадян держави. Названі напрямки у земельній галузі забезпечуються завдяки реалізації державної політики регулювання земельних відносин, тобто багатовимірній системі економічних, організаційних та правових заходів, спрямованих на розвиток, удосконалення або докорінну зміну земельних відносин у пріоритетному для держави напрямі, що здійснюються державними органами з метою раціоналізації використання та охорони землі, забезпечення продовольчої безпеки країни і створення екологічно безпечних умов для ведення господарської діяльності та проживання громадян [17, с. 6]. Отже, сама по собі специфіка земельних правовідносин вимагає обов'язкової участі держави, в особі уповноважених її органів, з метою належного їх оптимального впорядкування та розвитку заради задоволення інтересів і потреб населення. Інтереси держави в галузі земельних відносин спираються на необхідність існування й нормального функціонування держави щодо нормативного визначення земельних відносин (з урахуванням потреб суспільства та індивідів), забезпечення їх законності, управління та контролю в даній галузі; охорони землі, забезпеченні її ефективного і раціонального використання; реалізації прав на землю відповідно до закону [18, с. 3]. Стає очевидним, що державне регулювання у сфері земельних відносин є достатньо специфічним з фактично вираженим адміністративним характером. Це зумовлено тим, що таке регулювання ґрунтується на правових

можливостях державних органів втручатися у ці відносини в частині обмеження права власності землекористувача в аспекті володіння, використання та розпорядження об'єктами цієї власності або в аспекті визначення процедури реалізації цього права. Отже, роль та значення держави у врегулюванні земельних правовідносин важко переоцінити.

У продовження сказаного, слід навести позицію В. Строкана, який пояснює, що у сфері земельних відносин будь-яка держава здійснює свої традиційні функції по встановленню основ державної політики у сфері регулювання земельних відносин, встановленню обмежень прав правовласників земельних ділянок, встановленню обмежень обігосдатності земельних ділянок, плануванню і переплануванню місцевості, встановленню земельних сервітутів, а також низки публічно-правових обмежень, що накладаються на власників землі в суспільних інтересах [19, с. 48]. Не виникає сумніву, що саме органам державної влади та іншим уповноваженими суб'єктам у сфері охорони і використання земель надається право на реалізацію дій щодо організації та контролю, впорядкування і нагляду за дотриманням і виконанням вимог чинного законодавства учасниками земельних правовідносин. У нашому випадку, цільовим призначенням адміністративно-правового регулювання у сфері земельних відносин, перш за все, є забезпечення реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб щодо можливості володіння, користування й розпорядження землею. До того ж, адміністративно-правові норми обов'язково застосовуються у процесі реалізації заходів щодо охорони об'єктів і суб'єктів земельних правовідносин, а також під час здійснення заходів щодо запобігання й припинення порушень у сфері земельного законодавства.

Р. А. Романович підкреслює, що формуючись під впливом ідеологічних і політичних принципів державного устрою, земельні відносини за своєю сутністю становлять сукупність правових, економічних, соціальних, адміністративних і екологічних відносин, що виникають між суспільством та його членами у процесі використання земельних ресурсів і управління ними. Формування і матеріалізація земельних відносин здійснюється за допомогою системи об'єктивно пов'язаних адміністративно-правових та економічних заходів впливу держави на їх суб'єктів, що забезпечують права землевласників і землекористувачів, умови ефективного, раціонального й екологічно безпечного використання земельних ресурсів та їх охорону [20]. Отже, завдяки механізму адміністративно-правового регулювання у сфері державної земельної політики, а також економічним важелям державного управління формуються земельні правовідносини, які виступають невід'ємною основою для досягнення загальної економічної, екологічної та соціальної стабільності в країні, зокрема підвищення рівня життя населення та рівня продовольчої безпеки України.

На думку Г. І. Шарія основними механізмами державного регулювання земельних відносин повинні бути: організаційно-правовий – для розроблення та вдосконалення нормативно-правової бази; організаційно-адміністративний – для реалізації державної політики щодо використання та охорони земель; організаційно-економічний – для економічного стимулювання раціонального використання земель, економічних гарантій власникам землі та економічної відповідальності землекористувачів тощо; організаційно-координаційний з – для координації проведення земельної реформи, діяльності державних органів земельних ресурсів; організаційно-методичний – для обґрунтування раціональної системи землеробства, наукового супроводу; організаційно-інформаційний – з метою формування національного, регіональних та місцевих банків даних про стан земель і ґрунтів, формування автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру України й системи реєстрації земельних ділянок, нерухомого майна та прав на них тощо [21, с. 11]. В. А. Боглак дотримується схожої точки зору, виділяючи правовий, економічний, організаційний та інформаційний механізми державної політики щодо розвитку земельних відносин. На думку дослідниці, правовий механізм передбачає встановлення меж і «правил» взаємодії суб'єктів земельних відносин, а також регламентацію процесів використання, володіння і відтворення земельних ресурсів. Він об'єднує групу інструментів прямого впливу на суспільні відносини відносно володіння, розпорядження, використання, охорони і відтворення земельних ресурсів (нормативно-правові, інституціональні, адміністративно-контрольні, дозвільні). Основною перевагою їх застосування є безпосередній та цілеспрямований вплив на суб'єкт механізму земельних відносин, його стан або діяльність [22, с. 16].

За цільовим призначенням державне регулювання земельних відносин має на меті організувати процес їх формування і розвитку таким чином, щоб забезпечити раціональну та ефективну експлуатацію земель усіма суб'єктами господарювання у межах чинного національного законодавства, а в разі порушення їх прав, свобод та інтересів у земельній сфері – забезпечити їх

відновлення. Невипадково законодавець у змісті ст. 187 Земельного Кодексу України розмістив нормативне правило: «контроль за використанням та охороною земель полягає в забезпеченні додержання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями і громадянами земельного законодавства України».

Науково аргументованою виглядає позиція О. В. Шкуропата, який під «державним управлінням сферою земельних відносин» розуміє превентивну, цілеспрямовану, послідовну, мережеву, багатофункціональну діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, що реалізується за підтримки суспільства та у співпраці з його інститутами, сформовану на базі завершених управлінських циклів, і спрямовану на охорону й захист гарантій усіх видів прав на землю суб'єктів суспільства та держави. Разом із тим, організація діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, що реалізується за підтримки суспільства та у співпраці з його інститутами, які на базі завершених управлінських циклів за допомогою геоінформаційних систем мають забезпечити превентивну оцінку умов цільового і ефективного використання земельних ресурсів складається у процесі державного регулювання земельними ресурсами [23, с. 4]. У будь-якому випадку, земельні правовідносини, учасником яких є органи державної влади або орган місцевого самоврядування, і які реалізують свої повноваження у сфері управління земельними ресурсами, набувають статусу «управлінських», мають адміністративно-правовий характер.

Неможливо обійти увагою також позицію А. А. Матвієця, який відмічає, що лише держава має право законодавчо закріплювати форми власності на природні ресурси, їх межі та особливості використання; планувати та прогнозувати використання ресурсів; заохочувати або стримувати освоєння ресурсів; визначати форми регуляторного впливу на процес природокористування; створювати умови для ефективного природокористування; охороняти та зберігати природні ресурси; формувати у населення підходи щодо ощадливого і раціонального природокористування; створювати спеціальні органи для контролю та нагляду, які мають відповідні функції [24, с. 21–23]. Серед основних функцій державного управління землями окремі вчені також виділяють: моніторинг земель; планування використання земель; землеустрій; державний земельний кадастр; здійснення державної реєстрації прав на землю; нормування та стандартизацію у сфері використання та охорони земель; державний контроль за використанням та охороною земель [25, с. 361].

Землеохоронний та природоохоронний аспект прослідковується у тезі М. Р. Ковальського, який пояснює зміст діяльності виконавчо-розпорядчих органів з управління земельними відносинами крізь призму заходів щодо прогнозування і планування використання земельних ресурсів, установлення норм і порядку землекористування, розподілу і перерозподілу земель, оперативно-розпорядчої та контрольно-наглядової діяльності за використанням й охороною земель [26, с. 236]. Система державного регулювання земельних відносин передбачає також реалізацію заходів щодо охорони об'єктів і суб'єктів земельних відносин, а також заходів щодо вирішення спірних питань відносно об'єктів і суб'єктів земельних відносин. Отже, підґрунтям для державного регулювання земельних правовідносин, зокрема в аспекті здійснення адміністративно-правового регулювання експлуатації земельними ресурсами та забезпечення оптимальної охоронної, контрольно-наглядової та виконавчо-розпорядчої діяльності суб'єктами владних повноважень у даній сфері є норми адміністративного права.

Висновки. Вищенаведене переконує, що адміністративно-правове регулювання на сучасному етапі розвитку України характеризується своїми власними особливостями та змістом. Завдяки адміністративно-правовому регулюванню у сфері земельних відносин, що здійснюється з боку органів державної влади та органів місцевого самоврядування, впорядковуються правовідносини, пов'язані із правом власності на землю, використанням і охороною земель, здійснюється соціально справедливий розподіл земель, забезпечується необхідний рівень обліку кількості та якості земель, формуються оптимальні юридичні гарантії захисту прав та інтересів землевласників та землекористувачів при вирішенні земельних спорів. Зміст управлінської діяльності у сфері земельних відносин прослідковується у загальних і спеціальних функціях державного управління, а саме: плануванні; координації; організації; контролі; регулюванні; наданні і вилученні земель; моніторингу стану земельних ресурсів і динаміки його змін; веденні державного земельного кадастру; землеустрою; справлянні плати за землю; державним контролем за раціональним використанням і охороною земель; вирішення земельних спорів; притягнення до адміністративної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 / Верховна Рада України // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
2. Швець В. Д. Повноваження державних органів влади у галузі земельних відносин. *Наше право*. 2014. № 10. С. 122–128.
3. Державна земельна політика в Україні: стан і стратегія розвитку. *Центр Разумкова. Національна безпека і оборона*. 2009. № 3. С. 2–17.
4. Дрозд О. Ю. Норми адміністративного законодавства у сфері земельних відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 6. С. 88–91.
5. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14>.
6. Андрейцев В. І. Земельні правовідносини за чинним Земельним кодексом України: міфи та реальність. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2005. Вип. 68. С. 47–51.
7. Сальман І. Ю. Правове регулювання аграрних та земельних відносин в Україні: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.06 – «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2011. 41 с.
8. Юридичні терміни. Тлумачний словник / В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушко, Т. П. Базова та ін.; за заг. ред. В. Г. Гончаренка. 2-ге вид., стереотипне. К.: Либідь, 2004. 320 с.
9. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI / Верховна Рада України // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/2818-17>
10. Калиніченко Ю., Сай В. Концептуальні засади правового регулювання земельних відносин. *Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва*. 2014. Вип. 1 (27). С. 62–66.
11. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
12. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 № 962-IV / Верховна Рада України // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15>
13. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII / Верховна Рада України // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12/stru>
14. Бойко Л. М. Регулювання земельних відносин у сільському господарстві: монографія. К.: ІАЕ, 2011. 316 с.
15. Ходаківська О. В. Екологізація аграрного виробництва: монографія. К.: ІАЕ, 2015. 350 с.
16. Дрозд О. Ю. Визначення об'єкта земельних правовідносин. *Адвокат*. 2011. № 1 (124). С. 32–35.
17. Титаренко Т. Г. Формування та реалізація державної політики регулювання земельних відносин в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 – «Механізми державного управління». Чернівці: Чернігівський національний технологічний університет, 2016. 21 с.
18. Матвієць А. А. Захист прокуратурою інтересів держави в галузі земельних відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. К., 2012. 217 с.
19. Строкань В. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин: міжнародно-правовий аспект. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика: матеріали наук.-практ. конф., м. Дніпропетровськ, 14 грудня 2011 р.* / за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2011. С. 48–51.
20. Романович Р. А. Особливості функціонування аграрних підприємств регіону в умовах трансформації земельних відносин. URL: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=business_economic_science&id=4508&start=
21. Шарий Г. І. Державне регулювання земельних відносин в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управ.: 25.00.02 – «Механізми державного управління». Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2010. 20 с.
22. Боклаг В. А. Формування та розвиток державної політики у сфері державного управління земельними ресурсами в Україні: автореф. дис. ... докт. наук з держ. управ.: 25.00.02 – «Механізми державного управління». Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2015. 40 с.
23. Шкурпат О. В. Антикорупційна політика у сфері земельних відносин: історико-теоретичний аналіз: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управ.: 25.00.01 – «Теорія та історія дер-

жавного управління». Київ: Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, 2018. 20 с.

24. Ботезат О. Земельні ресурси як об'єкт державного управління. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2009. № 4. С. 20–23.

25. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / ред. кол.: А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Стахівка та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, В. Ю. Юркевича. Х.: Право, 2012. 448 с.

26. Ковальський М. Р. Актуальні напрями удосконалення механізму державного регулювання земельних ресурсів. *Науковий вісник Академії муніципального права. Серія: Управління*. 2011. Вип. 2. С. 234–243.

УДК 342.7

ДЕРЕВІНСЬКИЙ М.П.

МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПО НАГОРОДЖЕННЮ ДЕРЖАВНИМИ НАГОРОДАМИ В СИСТЕМІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ

В даній науковій статті визначено місце адміністративного провадження по нагородженню державними нагородами в системі адміністративного процесу. Наведено визначення понять адміністративне провадження та провадження по нагородженню державними нагородами в системі адміністративного процесу.

Ключові слова: стимул, державна нагорода, заохочення, мотив, мотивація.

В данной научной статье определено место административного производства по награждению государственными наградами в системе административного процесса. Приведены определения понятий административное производство и производство по награждению государственными наградами в системе административного процесса.

Ключевые слова: стимул, государственная награда, стимулирование, мотив, мотивация.

This scientific article defines the place of administrative proceedings for the awarding of state awards in the system of administrative process. The definition of the concepts of administrative proceedings and the awarding of state awards in the system of the administrative process is given.

Key words: stimulus, state reward, promotion, motive, motivation.

Сьогодні відбувається теоретичне оновлення розуміння адміністративного процесу. Треба відзначити, що зміст та структура адміністративного процесу неоднозначно сприймався та визначався теоретиками адміністративного права на протязі всього ХХ століття. У числі перших достатньо повно радянський адміністративний процес охарактеризував Г. І. Петров, що визначив його як процес здійснення виконавчої і розпорядчої діяльності радянського державного управління, а радянське адміністративно-процесуальне право – як сукупність норм, що регулюють суспільні процесуальні відносини, яким складаються у сфері цієї діяльності [1, с. 27]. Пізніше Г. І. Петров розширив власну концепцію, та зазначав, що адміністративний процес в широкому розумінні – це процес виконавчої і розпорядчої діяльності органів державного управління. Адміністративний процес у вузькому розумінні – це процес діяльності органів державного управління по розгляду індивідуальних справ, що відносяться до їх компетенції [2, с. 30].

© ДЕРЕВІНСЬКИЙ М.П. – аспірант (Науково-дослідний інститут публічного та приватного права)